

[Nummer 20]

Oesters

OESTERS zijn weekdieren, schaaldieren of schelpdieren (*mollusques* in 't fr., *shellfish* in 't eng.) die, dezen tijd van 't jaar, nu dat er eene R in de maand is, op den disch der welhebbenden te voorschijn komen.

Oesters hebben twee schelpen: de bovenste schaal is effen en plat; in de onderste, die holde en uitgehaald is, ligt het lijf van den oester, als in een schotel, te zwemmen. De meeste hoop der zachte, voedzame knabbeling, die de oesters ons verschaffen, bestaat uit de lever. Aanzijds de lever ligt de mond, door vier lappen omringd, en dicht bij den mond gaat de eers-derm open: dat is een miszit, maar de oesters kijken zoo nauwe niet. Ik heb het liever anders.

Om den oester open te steken, duwt men een mes, al den binnenkant, tusschen de twee schalen om de sterke spier los te snijden die den oester gesloten houdt. Eigenaardig is, naar het schijnt, dat elk oesterhoofd beide geslachten bezit, niet teenegader, maar overhands: 't zijn de eiers die eerst opkomen en elke oester bergt er een millioen.

Nauwelijks gekipt, blij van te leven, en eer zij met schutblaân voorzien zijn, gaan de jonge oesters wemelen en hunne kunsten toonen aan de oppervlakte der zee. 't Grootste deel komt er deerlijk van t' huis, en deze die de gulzigheid ontgaan van visschen, zeesterren en ander gekriël, komen weldra naar de rotsen terug waar hunne ouders vastgemetst liggen; en daar kweeken en bereiden zij, naar erfelijke zede en geplogentheid, de stevige schalen waarin hun al te week en smakelijk oesterlijf voortaan zal schuil zitten.

Gelijk alle andere dieren, hebben de oesters fellen kamp te voeren om hun bestaan. Ge zoudt peizen dat een oester tusschen zijn twee dichtgeloken schalen in veiligheid moet zitten: 't ware mis. Daar zijn groote visschen die de jonge oesterschelpen in stukken knabbelen en inzwelgen, en klein ongedierte kan door de splete der schalen binnendringen. Maar de gevaarlijkste vijanden der oesters zijn de zeesterren: de eene komen in dichte drommen af, om de oesters te omringen en te versmachten, andere zijn met zulke scherpe, snijdende muile voorzien dat zij de hardste schalen dwers doorbooren en den oester de ziel uit het lijf zuigen: *urosalpynx* is de naam van dien kwaaddoener, die de plaag is der oesterkweekers in Noord-Amerika.

De oesters moortelen hun huis vast aan al dat niet en begeeft: aan steen, aan berd, aan keien, aan pannen en tichels, aan den ijzeren of koperen omslag der pantserschepen, maar liefst van al aan rotsen. 'Au rocher de Cancale' is een welgepast uitsteekberd voor een gasthof; immers te Cancale, een kleine fransche zeestad niet ver van onze kust, zijn er rotsen die met smakelijke oesters begroeid staan. Doch en komen de oesters, die wij nutten, uit volle zee niet: men kan ze, wel is waar, bij leeg water, plukken uit den zeebodem, of, waar ze dieper groeien, losschrepen en vangen met geschikte sleepnetten, maar zulke oesters zijn, door den band, brak, en met slijm, rek en andere vuiligheid overdekt. Verre 't meeste deel der

oesters die in den handel geraken komen uit oesterputten, alwaar zij, van jongs af, gekweekt, uitgelezen, gevoed en met gereinigd zeewater gelaafd en voorzien worden. De welbekende, al te hoog geprezene groene verw der oesters van Marennes, komt uit de groene kruiden die, in die zeestad, aan de oesters toegediend worden.

*
* *

Nu dat de lezers van *Biekorf* nader kennis gemaakt hebben met de oesters, zal het mij, die geneesheer ben, aangenaam zijn aan hen, die aan alle krankheden onderhavig zijn, uiteen te doen welke ziekten en kwellingen de oesters wel kunnen te wege brengen. Eigen is het aan oesters, mossels, kreeften, krabben en gernaards dat sommige menschen zulk geen schelpvisch tot voedsel kunnen benuttigen zonder onpasselijk, en zelfs pijnlijk en gevaarlijk ziek te worden. De aard der oester- of mosselvergiftiging is tweederlei: 't is oftewel eene maag- en dermontsteking, met buikpijn, uitsmijten en buikloop, oftewel, maar zeldener, eene zenuwkrankheid met stuipen, gedeeltelijke lamheid en verslagenheid. Beide ziekten kunnen doodlijk zijn. Vreemd komt het voor dat veel menschen daar nooit van weten, terwijl andere geen mossel mogen nutten zonder stervensziek te worden; aardiger nog, dat zekere lieden oesters en mossels zonder hinder binnenslaan, buik-sta-bij, maar geen kreefte mogen genaken en geen gernaards bezien, of hun lijf wordt, van top tot teenen, overdekt met hevig-jeukende netel-bubbels.

'Maar hoe is dat mogelijk?' vragen de lieden, benieuwd.

't Doet,' antwoordt de geneesheer, 't is *idiosyncrasie!*'

En de menschen, die daar niets van verstaan, of die, fransch geleerd hebbende, gelooven dat er daar een 'idiot', 't is te zeggen een uil in 't spel zit, trekken er voorzichtig van onder.

Maar de lezers van *Biekorf*, die met zulk geen uitleg te

paaien zijn, dienen te weten dat de menschen op verre na niet al even ontvankelijk zijn voor allerlei besmettingen en vergiftigingen. Niet alle kinders krijgen de mazelen; een grooter getal nog ontgaan de roo' koortsen. En om van gift te spreken, zijn er, op honderd, negen en negentig die ongedeerd iodoform mogen betasten en genaken, maar de honderdste mag geen iodoform gerieken of zijne huid zit vol uitslag.

Veel erger gevaar nog bereiden ons de oesters, doordien zij, 't zij in hun lijf, 't zij in 't zap waarin zij lekker liggen te zwemmen, de levelingen van den typhus kunnen herbergen. Verleden jaar hebben de liefhebbers van oesters, uit vreeze dezer schrikkelijke ziekte, maanden lang dien smakelijken kost moeten derven. Dit jaar heb ik reeds tweemaal oesters veroorboord, en 'k heb er mij wel meê bevonden.

.

De oesters zijn het die perelen en peerlemoer verveerdigen. Als er tusschen de schalen van sommige oesters, rond Ceylan of op de kusten der Roode Zee, levelingen, of graantjes zand, of 't is gelijk welk ander stof binnengeraakt, bedekt en omringt de oester deze kleine kernen, waarschijnlijk om ze onschadelijk te maken, overhands met lagen slijm en lagen kalk (carbonade de chaux), en zulke steentjes worden, zoet zijnde om aanschouwen, verkocht voor groot geld en perelen genoemd.

Vanitas vanitatum! 's Werelds twee liefste kostbaarheden, diamanten en perelen, bestaan, 't eerste uit kool, en 't andere uit krijwit!

Dat en belet niet dat Lollia Paulina, naderhand huisvrouw van keizer Caligula, als zij uitging in stad om te avondmalen, op haar hoofd, op haar hair, aan hare ooren, om haren hals, op hare kneukels, om hare armen, voor negen millioen perelen droeg. En om te bewijzen dat die pracht niet valsch was, had zij, voor die ze gezien wilde, de kwijtbrieven in haren zak. Onze Oegstsche juffers van Oostende kunnen daar nog niet aan.

Perelen smelten in azijn. Tot bewijs van dien vertelt Plinius, de oude, dat de al te vermaarde koningin van Egipten, Cleopatra, willende de baldadigheden van alle haar voorgaande luisterlijke nachtfeesten te boven gaan, wedde tegen Marcus Antonius dat zij, op een getij, boven de twee millioen zou verteren, en zelve opeten. Als erfdeel had zij in haar bezit, en droeg zij aan hare ooren, de twee kostbaarste, prachtigste perelen van het oosten. Op gestelden dag deed zij, als nagerecht, eenen beker azijn opdienen. En, daar Antonius verbaasd te kijken stond, nam zij eenen haren perelen af, wierp hem in den azijn, en zoodra de perel gesmolten was, lapte zij den beker uit. Elke perel was meer dan een millioen waard. Om den anderen perel te sparen, gaf Plancus, beslisser van het wedspel, uitspraak dat Antonius verloren had. De tweede perel wierd latertijden in twee'n gezaagd en elke helft te Roome aan elke oore van het standbeeld van Venus, in het Pantheum, vastgehecht.

Binst dat zij aan 't slokken was, had de verkoperde koningin van Egipten misschien wel gedaan den anderen perel ook in te zwelgen.

Dr LAUWERS

Einde

DE reilde boomen schuiven reeds
al bibbren onder 't sneeuwvacht... zacht
en trage weg in 't duister dat
op de aarde zakt, ...'t wordt nacht.

En ver... gezonken half in 't vaal-
kleur van 'n wolk vol doodenlach,
de zon ligt bleek... alsof zij in
een doodenpraalbed lag.

Soms wipt 'n ster in brande door
het naar gewolkte en 't ver verschiet,
gelijk 'n keers op donkren al-
taar, plots in vlamme schiet.